

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot
felul de scrisori, cereri și
bani. Tot aci să primesc
anunțuri cu prețurile cele
mai moderate.

Un număr 8 fileri.

ADEVĚRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — 4 coroane

Pe 1/2 an — — 2 coroane

Pe un 1/4 an — 1 coroane

Pentru strălăutate:

Pe 1 an — — 6 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — 2 dolari

Foaie pentru poporul muncitor român

Redactată de un comitet

Apare în fiecare Vineri.

Socialdemocrația internațională contra războiului.

— Manifestul biroului internațional. —

Biroul socialist internațional din Bruxelles dă următorul comunicat:

În urma invitației noastre partidele socialiste din Turcia și statele balcanice au ajuns la o înțelegere pentru a da publicității un manifest comun și conform rezoluțiilor din Stuttgart (1907) și Kopenhaga (1910) să fie de acord pentru a grăbi rezolvirea conflictului actual.

Chiar acum am primit acest document. Vă rugăm ca prin presa d-voastră să-l aduceți la cunoștință partidului d-voastră și întregii opinii publice.

Singur socialismul a luptat în timpul atâțării războinice în Balcani pentru pacea universală.

Tovarășii noștri din Orient, cu toată deslănțuirea de patimi, cu toată slăbiciunea lor numerică, explicată de împrejurările capitaliste încă înapoiate de acolo, — nu s'au sfiit un moment să apeleze la cumpănire, pe stradă ca și 'n parlament, combătând manevrările războinice ale claselor capitaliste.

În Scupștina (parlamentul sârb) numai cei doi deputați socialiști Laptsevits și Kazlerovits — singuri contra unei burghezii întregi, au protestat energic contra războiului.

În Sobronia (parlamentul bulgar) unicul deputat socialist Sakasov — iarăș singur contra unei burghezii întregi — și-a ridicat glasul pentru pace și când a părăsit parlamentul a fost primit cu focuri de revolver de banda șovinistă.

Tovarășii noștri sârbi și bulgari, cari și-au câștigat merite atât de trumoase pentru internaționala muncitorească au arătat că numai o înțelegere a tuturor statelor balcanice cu Turcia, așa cum a dat pildă conferențele partidelor socialiste din peninsula balcanică de 7 Ianuarie 1910 și dela 18 Octombrie 1911, e în stare să deslege în mod durabil acest conflict.

Punctul acesta de vedere a fost de repetate ori apărut de tovarășii noștri în Austria și Ungaria, și acum de curând din nou în Delegațiunea austriacă (la 8 Octombrie) de către dr. Ellenbogen, care a vorbit în numele întregii fracțiuni socialiste. În țara aceasta, sediul unei mari puteri, care e cu deosebire interesată în evenimentele din Balcani, socialiștii n'au încetat un moment să recomande o politică democratică internă și externă, întemeiată pe

autonomia naționalităților, și care are de scop să impiedice verice ciocniri, menite să provoace un foc general.

Pericolul unei întinderi a războiului a fost semnalat de comitetul biroului socialist internațional în manifestul său ce l-a publicat cu prilejul demonstrației internaționale contra războiului din Tripolis, în Noemvrie 1911. Atunci am arătat urmările actului banditesc al Italiei, datorit și el pildei rele a cuceririi marocane care în tăcere a fost încuviințată de aceleaș mari puteri, cari astăzi se fac că vor să impiedice în Balcani, ceiaș ei înșiși au tolerat, recomandat sau exercitat în nordul Africe.

Sistemul capitalist este un lanț. Dacă Maroco și Tripolis au făcut cu puțință răzcoala din Balcani, vom avea probabil mâine noi mobilizări și de sigur o înmulțire a poverilor militare. În anul 1910 ele se ridicau 11 1/2 miliarde coroane pe an. Dela 1910 până la 1911 cifra aceasta s'a ridicat cu peste 500 milioane coroane. În anul 1912 ne-a fost dat să vedem cum în Anglia s'au încuviințat multe milioane pentru marină, și acum anunță guvernul austro-ungar necesitatea de noi credite militare.

Aceasta neîncetată creștere a militarismului poate numai mări primejdia. Socialismului internațional îi incumbă datoria, să și ridice din nou glasul contra bestialității războiului.

Cu prietenii noștri din Balcani protestăm împotriva forței înarmate și luptăm pentru dezarmare și tribunalul arbitrar.

Cu tovarășii noștri din Balcani protestăm contra fătarnicia marilor puteri, cari se înfățișează ca protectoare a popoarelor din Balcani și fac o mustră iubitoare de pace, în acelaș timp când gatuie Polonia, Filanda și Persia și plătesc înarmarea jefuitoarelor muntenegroni.

Dacă grupele noastre din Balcani nu au încă influența necesară, ca să și afirme voința lor să trăiască în pace și libertate, contăm atunci pe străduințele marilor partide socialiste, pentru a se ridica cu sânge rece contra primejdiilor ceasului de față, să pregătească rezoluțiile congresului nostru internațional și a avea în vedere toate eventualitățile, cari ne pot scoate din acest-haos.

Aceasta va fi și sarcina viitoarei ședințe a biroului.

Comitetul executiv al Biroului socialist internațional.

E. Vandervelde

L. Furnemont

Ed. Ansselle

C. Huysmans.

La acest comunicat se află alăturat și următorul manifest al partidelor socialiste din Turcia, Serbia, Bulgaria și România.

Către poporul muncitor al statelor balcanice și Asia mică.

Către internaționala muncitorească!

Către opinia publică.

Războiul bate la poartă. Când apar aceste șire, e foarte probabil să fie fapt împlinit.

Dar noi socialiștii din țările balcanice și din Orientul apropiat, direct interesați în război, nu ne vom lăsa țărâți de șuvoiul șovinist. Mai tare ca oricând ridicăm vocea

contra războiului

și invităm masele muncitorești și țărănești și toți democrații sinceri să se alăture de noi, pentru a opune politicii de violență sângeroasă cu urmările ei dezastruoase — concepția noastră de solidaritate internațională.

Proletarii țărilor balcanice n'au nimic de câștigat dela această aventură războinică. Căci învingătorii ca și învinșii vor vedea deoptrivă cum militarismul, biroucrăția, reacțiunea politică și speculația financiară cu toate urmările ei de poveri de dări și de scumpire a vieții, de exploatare și sărăcie își vor ridica capul mai obraznic și mai cu tărie pe grămada de cadavre și ruine.

Iar când vor ieși din conflictul acesta ca învingători, și imperiul turcesc va fi îmbucătățit, partea leului, adică cele mai bogate țărâmură și cele mai importante puncte strategice, vor fi

prada marilor puteri capitaliste, cari de veacuri își tot dau silința, să rupă câte un petec din ținutul oriental.

Austria în Salonic, Rusia în Bosfor și 'n răsăritul Anatoliei, Anglia în Arabia, Germania în cealaltă parte a Anatoliei, Italia în Albania de miazăzi, așa va fi înfățișarea hartei Orientului, în cazul unei prăbușiri a imperiului osmanic.

Și 'n ziua când statele balcanice vor cădea în ghiarele marilor puteri, s'a sfârșit cu neatărnarea lor națională. Libertățile politice și publice ale popoarelor sunt răpuse de militarism. Și autocrația monarhică întărită de izbânda ei asupra Turciei, va cere noi credite pentru armata ei și noi privilegii pentru domnitori. Și după aceste grele încercări, luptele naționale ale popoarelor vor continua.

O Turcie învingătoare însă ne va aduce o nouă izbucnire a fanatismului religios și a șovinismului musulman, triumful reacțiunii politice, perderea ațător îmbunătățiri în cârmuirea launtrică a țării — obținute prin grele jertfe și deasupra și triumful impe-

rialistice al Austriei și Rusiei — cari se vor ridica ca salvatoare a statelor balcanice înfrânte, pentru a-și lărgi protectoratul lor asupra popoarelor ruinate.

Pentru a îndreptăți războiul, naționaliștii statelor balcanice ne vorbesc de necesitatea de a restabili unitatea națională sau de a obține cel puțin autonomia politică pentru conaționalii lor cari se află sub stăpânirea turcească.

Partidele socialiste de bună seamă că nu se opun unirei politice a elementelor naționale cu țările lor.

Dreptul naționalităților la o viață autonomă

e o urmare directă a egalei îndreptățiri naționale și politice cerută de internaționala muncitorească, a încetării oricărui privilegiu de clasă, castă, rasă și religie. Se va ajunge oare la o unire, prin împărțirea popoarelor și ținuturilor Turciei între miclele state balcanice? Vor avea oare Turcii de sub stăpânirea bulgară, sârbească sau grecească unitatea lor națională. Își vor putea oare înfăptui unitatea lor națională sârbii din Novibazar și Serbia veche, bulgarii, grecii, albanezii, macedonenii, cari la o împărțire ar putea ajunge sub robia Italiei sau Austriei, sau înși vor înfăptui poate unitatea națională armenii și curzii din Ana-

tolia de răsărit, turcii, grecii, bulgarii din vilaetul Adrianopelei — care ar deveni prada Rusiei?

Burghezia și naționalismul nu sunt în stare să stabilească o unitate națională adevărată și trainică. Ceiace s'a creat printr'un război, se poate distruge printr'un alt război. Unitatea națională întemeiată pe robia națională a altor rase — poartă în sine povara unei rele moșteniri, care o va amenința mereu. *Naționalismul schimbă numai numele domnilor și gradul apăsării, — dar lasă ca acestea să dăinuiască.* Numai democrația politică cu adevărata ei egalitate, fără deosebire de rasă, religie și clasă, poate crea o unitate națională adevărată.

Argumentul naționalist e la drept vorbind numai

un pretext al guvernelor balcanice.

Adevăratul scop al politicii lor este tendința de expansiune (întindere, cucerire) economică și teritorială, care caracterizează toate țările cu producție capitalistă. Vecinii Turciei urmăresc aceleași avantajii (foloase) ca și marile puteri, cari se ascund în dosul statelor mici: voiesc piața pentru desfacearea mărfurilor, pentru plasarea capitalurilor lor, și a prisosului de personal birocratic, cari n'au loc în propria țară.

Dață arătăm răspunderea statelor balcanice prin războiul ce-l provoacă, care împiedică dezvoltarea lăuntrică a Turciei, dacă învinuim fățărnicia diplomației europene, — o facem această nu pentru a micșura

răspunderea guvernului turcesc.

O acuzăm în fața lumii civilizate, în fața poporului din împărăția turcească, îndeosebi în fața masselor musulmane, cu ajutorul cărora vor să-și asigure domnia. Învinuim regimul turcesc de lipsa completă de libertate și egalitate adevărată pentru națiune, lipsa de siguranța vieții, a drepturilor și a avutului cetățenilor, lipsa oricărei dreptăți și lipsa unei administrații cinstită și imparțiale. Guvernul turcesc ține la sistemul său de dare cu cele mai grele povori. A rămas surd la toate cererile de reformă pentru muncitori și pentru țărani musulmani sau nemusulmani. A acordat sprijin numai proprietarilor de pământ și a dat drumul triburilor nomade asupra țăranilor fără apărare.

Guvernul turcesc, prin trândăvia sa a provocat și încurajat sărăcia, neștiința, emi-

grarea, jaful, măcelărirea în masă, în Anatólia și Rumelia, cu'n cuvânt întreagă anarhia care servește acum de pretext pentru intervențiile marilor puteri și pentru războiul statelor balcanice.

Nădejdea ce s'a legat în noul regim turcesc că prin inaugurarea unei politici noi va pune capăt trecutului mizerabil — nu s'a împlinit de loc. Guvernele ce s'au perindat în Turcia au continuat cu săvârșirea de greșeli și păcate, și s'au folosit de parlamentarismul de paradă pentru a inaugura un sistem de desnaționalizare și de oprirea în legătură cu'n centralism birocratic desfrânat, care prigonea toate drepturile naționalităților și revendicările masselor muncitoare.

Noi recunoaștem numai popoarelor dreptul de a hotărâ asupra soartei lor. Noi opunem războiului, acțiunea masselor organizate și conștiente.

La idealul sângeros al naționaliștilor, de a decide asupra soartei popoarelor prin război, noi răspundem cu hotărârea ce-am luat-o încă la conferința socialistă balcanică ținută la 1909 în Belgrad, anume de a uni strâns într'o formă democratică toate popoarele balcanului și a orientului apropiat, fără deosebire de rasă și religie.

În afară de federația aceasta a popoarelor din Orientul european — nu va fi cu putință pentru ele o unitate națională trainică. Nu se va semnala nici o propășire economică și socială, căci dezvoltarea lor va fi mereu amenințată de reacțiunea internă și de amestecul din afară.

Cât privește imperiul turcesc, suntem de credință, că numai o reformă radicală în lăuntrul țării va putea să asigure pacea și viața normală și să înlăture amestecul din afară și primejdia războiului și în fine să facă cu putință

Federația democratică a balcanului.

Numai reforma agrară, reforma dărilor, legi sociale, garanții pentru libertatea de întrunire și asociere vor putea aduce încredere la muncitori și țărani turci sau de alta naționalitate în noul regim.

Acesta e propramul nostru, pentru a cărei înlăptuire apelăm nu numai la proletariatul statelor balcanice ci și la *socialismul internațional*.

De săptămâni și luni de zile, ducem campania *contra războiului*. Mai ales în momen-

tul de față trebuie să ne ridicăm glasul pentru cel mai aprig protest. Ne exprimăm voința de a susține din toate puterile noastre lupta ce o duce proletariatul din lumea întreagă contra războiului, contra militarismului, contra exploatărei capitaliste, pentru libertate și egalitate, pentru liberarea claselor și a naționalităților, cu'n cuvânt: pentru pace.

*Jos războiul!
Trăiască solidaritatea internațională!*

Socialiștii Turci și ai statelor balcanice.

Viața politică și socială.

ÎN ȚARĂ.

Nici o schimbare. — Delegațiunile la Budapesta. — Iuliu Justh nu mai e consilier intim al regelui. — O declarație a contelui Andrassy.

În situația politică din lăuntrul țării noastre nu s'a produs încă nici o schimbare. Guvernul își urmează calea sa, și opoziția frește iarăș calea ei. Despre încercări de pace s'a vorbit iarăș zilele acestea. Ministrul președinte Lukács vrea să arăte că e însuflețit de simțiminte împăciuitoare, și de aceea trimete vorba opoziției că i-ar oferi opt locuri în delegațiune, așa ca să ia parte la viitoarea sesiune a Delegațiunii ce are loc la Budapesta la 5 Noemvrie. Opoziția nu primește însă pomana aceasta, dela care nici un folos nu poate trage ci numai să-și ia asupra-și răspunderea pentru uriașele credite militare, încuviințate până acum numai de partidul guvernamental.

Mercuri 30 Octombrie, parlamentul va ține ședință, dar va fi de durată scurtă, căci se va citi numai rescriptul regal prin care se convoacă Delegațiunile. După aceea parlamentul va lua din nou vacanța, probabil până la jumătatea lui Noemvrie.

Iuliu Justh, cel mai cinstit, mai sincer și mai însuflețit fruntaș al opoziției, a făcut iarăș o faptă bărbătească, care-l onorează. A rugat pentru a doua oară pe împăratul-rege să-i primească demisia sa din demnitatea de consilier intim, căci trebuie să renunțe la acest titlu pe care-l poartă azi toți acei cari au călcat în țară legi și consti-

FOIȘOARA ADEVĚRULUI.

SONET.

Nebun aleargă trenul, un balaur
Ce 'nghite în goana lui pământ și zare,
Pe lături râde sfânta sărbătoare
De spice coapte, holdele de aur.

E spre amiazi, văzduhul fierbe 'n soare
Lâng'o căpiță rumegă un taur;
Mereu sporește-al snopilor tezaur
Din sutele de seceri scilpitoare.

Muncesc clăcașii, harnice albine!
Adună pâinea, alba miere-a gliei
Ce vor mânca-o poate guri străine.

O rândunică în azur se scaldă,
În juru-mi rîd comorile câmpiei
Iar grăul blond miroase-a pâine caldă.

Radu Cosmin.

TESTAMENTUL.

de Vilhelm Winter.

Bătrânul țigan Pincu, trăgea să moară. Sufletu-i era pe ducă, se pregătea să părăsească trupul acela chinuit de bătrânețe, mizerie, păcate, rachi și tutun. Sufletul acela pe care se jurase Pincu de atâtea ori, și despre cari cei mai mulți, mai ales oamenii

stăpânirii: primarul, căpitanul de poliție, pretorul, jeandarmii și polițiștii spuneau că e suflet de câine. Bătrânul Pincu nu se sinchisea mult de aceasta denumire nu tocmai așa drăgostoasă. Dar acum că 'și simțea sfârșitul începuse să cugete și să grăiască astfel, către rudele adunate împrejurul lui.

— E adevărat — zise — că am suflet de câine, căci, de era flămând, lătra, culcușul lui fiind în burtă. Însă domniile aceia mari care m'au și blestemat, au dat cu piciorul în mine și m'au asvârlit în temniță. Au un suflet așa de murdar, că trebuie să-l curețe popa înainte de a-i da drumul să se ducă în rai. Că altfel, de atâtea murdărie — raiul ar fi ca o cocină de porci. Sufletul meu nu-l curăță popa, că și așa nu se duce în rai. Și-i chiar bine așa, că tare trebuie să li-se urască sufletelor acolo.

În rai, nici bani, nici aururi, și nici măcar o bucată de slănină nu poți fura. Nu poți să bei un gât de rachi, nici să-ți aprinzi pipa. Apoi de așa rai, haram. Ducă-se ei acolo! Domniile lor. Pe Dumnezeu meu, mai bine rămân suflet de câine decât să mă duc în rai.

În timp cât Pincu spunea acestea, era întors cu fața către perete, și nu-și lăsa o clipă luleaua din gură. Acum se întoarse în zdrențele sale și privi lung la neamurile adunate. Il apuca o tusă puternică, ce-l zguduia sdravăn. Pincu puse luleaua pe plapoma sdrănită și obosit închise ochi, răsufând cu

greu. Nevasta lui Pincu, bătrâna Știuca se folosi de ocazie, și apucă repede luleaua, să tragă din ea. Dar în clipa aceea îi trăsni pe obraz o palmă sdravănă pe care i-o trase muribundul, în timp ce cu mâna cealaltă îi smulse luleaua din gură, și cu o voce răgușită, strigă la ea:

Scroafă afurisită! Nu poți aștepta până când crăp?

Pincu un timp mai horecăi repede și puternic. Lăsa valuri groase de fum din pipa-i puturoasă, tușea și scuipa. De odată se sculă, făcu semn că vrea să vorbească, și grăi:

Nu peste mult o să mă ia dracul. Domniile cei mari, 'nainte de a se așeza la dreapta tatălui. Își fac testamentul, prin care bogățiile lor adunate prin tot felul de hoții și păcate le lasă moștenitorilor lor veseli. În treaba asta le e întru ajutor, unul din tâlharii cei mari, cu alt nume îi zice advocat sau notar. De multe ori și cumătrul dracului popa e amestecat în jocul acesta. Asta așa e! Hehehe!

Ei bine, îmi fac și eu testamentul, dar fără ajutorul tâlharului acela. Ascultați dar aci: Coliba și-o las ție Știuco. Drept e că nu peste mult, o s'o dărâme vântul. Dar asta nu face nimic. Îți rămâne și pipa, care va fi a ta și care nu are pereche în lumea asta. De altfel nici nu le meriți, pentru că și la furatul găinilor ești proastă, și nu te poate folosi omul la nimic.

Pincu făcu o pauză, iar Știuca întinse

tuția, punând în locul stărei de drept, dreptul premului și al violenței brutale. El, Justh, care voiește să vegheze la respectul oricărei drept și a constituției, nu poate să stea alături de nelegiuiti.

Zilele acestea, ministrul președinte Lukács a făcut cunoscut lui Justh că monarhul a primit demisia lui Justh.

Iată-l dar pe fruntașul opoziției, scăpat de povara unui titlu, care-i apărea numai ca o piedică în lupta sa pentru drepturile poporului. Acum Justh nu va fi decât alesul adevărat al poporului, și-i va reprezenta interesele poate cu și mai mare devotație.

Duminea aceasta, a avut loc o mare adunare a opoziției unite în localitatea Papa. Intre mulți vorbitori a luat cuvântul și contele Iuliu Andrassy. Socotit de toată lumea ca groful cel mai negru de suflet și mai dușman intereselor poporului, — Andrassy a ținut să dovedească de data aceasta că are vederi mai largi decât un Tisza sau Lukács. A cerut și el îndepărtarea dela cârmă a acestor doi tirani. Și vorbind de votul universal, Andrassy a spus că cine nu primește propunerea opoziției de a se lărgi dreptul de vot, ca cel puțin 2.400.000 cetățeni să fie alegători — acela nu e bărbat de stat și nu cunoaște situația țării.

„Ar face muncă zadarnică acei cari ar încerca să eschidă pe muncitorii organizați dela dreptul de vot — când tocmăi acestea au intervenit pentru drepturile noastre constituționale. Pe când clasele istorice au uitat de drepturile noastre istorice, — muncitorii, acești isgoniți și desmoșteniți au fost aceia cari au pornit la luptă pentru apărarea acestor drepturi“.

IN STRĂINĂTATE.

In ce condiții s'a încheiat pacea între Italia și Turcia.

A scăpat Turcia de necazurile războiului cu Italia, în Tripolis (Africa) și acum are să dea piept cu alte patru state: Muntenegru, Serbia, Bulgaria, Grecia. Ziarele italiene publică acum tratatul de pace între Italia și Turcia. El conține 11 articole. Primele patru reglementează evacuarea (golirea) Tripolitaniei, Cirenaicei, insulelor Mării Egee de trupele și funcționarii turci și italieni, schimbul de prizonieri de război, se acordă amnistie completă locuitorilor din Tripolitania și insulele egeene.

Articolul 5 este privitor la reintrarea în

vigoare a tratatelor existente înainte de război. În articolul 6, Italia ia angajamentul să încheie cu Turcia un tratat de comerț bazat pe dreptul public european, se angajează a consimți la o urcare dela 11 la 15 la sută a drepturilor vamale turcești și să admită noi monopoli și sporiri de taxe asupra consumației pe hârtie de țigară, petrol, chibrituri, alcool, cărți de joc.

În art. 7 Italia se angajează a desființa birourile postale italiene din Turcia odată cu celelalte state.

În art. 8 Italia făgăduiește să sprijine Poarta în eforturile sale pentru a face să înceteze regimul capitular (predare) în Turcia. În art. 9 Turcia făgăduiește să indemnizeze (plătească) pe supușii italieni funcționari ai administrației turcești concediați când cu începerea ostilităților (dușmaniilor).

Prin art. 10 Italia se angajează a vărsa anual către datoria publică otomană, o sumă corespunzând cu media (jumătatea) sumelor afectate (vărsate pentru) datoria publică în fiecare din ultimii trei ani, din veniturile celor două provincii africane Tripolis și Cirenaica, ce-au aparținut înainte Turciei.

Art. 11 prevede intrarea în vigoare a tratatului de pace în chiar ziua semnării lui.

Cum stă războiul în Balcani.

După ce toate statele balcanice au declarat război Turciei, oștirile bulgărești, sârbești și grecești, au trecut hotarele țării lor, înaintând pe pământ turcesc. Până acum au avut loc încăierări mai mici. O mare luptă se așteaptă pe mâne, mai ales între bulgari și turci la Adrianopol, unde vre-o 400.000 soldați vor fi în luptă. În vremea aceasta flota turcească a atacat cu tunurile câteva porturi bulgărești, între care Varna și Burgas, pricinuind mari pagube acestor orașele.

CUGETĂRI SOCIALISTE.

Ce soartă nenorocită au femeile în societatea actuală. Câte nase în mizerie, pe paie, neprimind dela părintele lor decât un sânge stricat și dela mamă decât un lapte neindulțitor, târându-se dela cei dintâi pași în noroi, și deprinzându-se astfel cu murdăria, cu cârpele. A, cât îți face de rău, să vezi, femeia, copila, tinăra sau bătrâna, s'o vezi în starea asta atât de protivnică gingășilor și frumuseții sale. — Nici o educație, nici o instrucție pentru fetele sârma-

nilor; ci ignoranța și îndobitocirea, care le aruncă în brațele credulității (lesne ademenite) și superstiției. Din cea mai crudă copilărie, sunt coplesite, în casa părintească sau în atelier, de cele mai grele munci, respingătoare sau nesănătoase, cari, pentru câțiva gologani pe zi, le nimicesc frăgezimea, grațiile, sănătatea. Câte copilite diforme, din pricina că au purtat vitejește în brațe, pe frații lor mai mici, sau pe mai micile lor surori, în vreme ce mama li era la muncă. Câte femei lipsite din pricina mizeriei, de fericirea de a fi soții, de a fi mame. Câte atâtea osândite la mii de neajunsuri, la mii de primejdii din pricina alipirilor de o clipă.

M. Cabet.

O voi oameni din lume, ascultați strigătele omorâților vostri frați. Am plâns de suferința voastră, durerile voastre ne ardeau inimile, căci eram carne din carnea voastră, os din oasele voastră. Am simțit nenorocirea și nevoia voastră, deoarece eram fiii aceleiaș clase. Cu cuvintele noastre am deșteptat în piepturile voastre spiritul răzvrătirei și-am propagat marea idee a liberării popoarelor, prin revoluție. Ne-au aruncat în închisori, nădăjduiam că frații noștri ne vor libera. Voi ați dormit. Ne-au osândit la moarte. Nădăjduiam că frații noștri nu vor răbda să se îndeplinească osânda. Voi ați dormit. Călăii ne târâră la spânzurați. Nădăjduiam că frații noștri ne vor răzbuna. Voi ați dormit.

Copii vostri se nasc cu lanțuri în picioare, cu lanțuri li bagă în sicriu. Voi tăceți. Femeile voastre sunt silite să-și vândă corpurile pe străzi. Voi tăceți. Voi înși-vă vă perdeți în murdărie și corupție. Și tăceți.

Proletari, frați, deșteptați-vă, din nepăsarea voastră. Treziți-vă din somnul nepăsării și al nevredniciei. Luptați ca pământul ce ne acopere oasele să fie liber, ca să putem dormi liniștiți în mormintele noastre tăcute. Dacă veți mai tăcea, atunci vom organiza înșine lupta contra tiraniei. Vom aștepta cu glasurile noastre, pe toți cei spânzurați; uciși la sfânta luptă pentru libertate.

O, va fi o manifestație îngrozitoare, manifestația morților în contra celor vii. Noi suntem mulți, ca nisipul mării. Vom ieși din mormânt, și oasele noastre putrezite vă vor cânta un cântec ce nici un rege nu l-a auzit.

Sculați-vă morți, cei vii au devenit lași.

R. Roker.

mâna după pipă, bătrânul țigan însă îi trânti un pumn în stomac, de îi se întoarse ochii pe dos. Pincu urmă liniștit mai departe:

Uneltele de spart țile las ție Niculae. Tu ești deștept, la toate. Știi că ai să le cinstești, și n'ai să faci de rușine pe tatăl tău. Să știi de aceea, când vei voi să ușurezi de avere punga unui bogat păcătos, să ceri ajutorul lui Dumnezeu și al sfinților. Căci asta dacă nu-ți folosește apoi nici nu-ți strică! Hihih! Dacă te va lăsa norocul, și te vor prinde undeva, atunci numai tu ești de vină și nu sfinții! Nu-și bat ei capul cu un țigan pădăchos. Au destul de lucru cu porcăriile oamenilor lumești și bisericesti începând dela păzitorul de noapte și dela crâsnic până la prefect și vlădică. Hehehe!

— Și dacă te va prinde vreodată, să-l faci să înțeleagă domnul jude, pe ticălosul acela, că tu știi că m'a pus odată de am spart casa de bani a județului. Și procurorului, primului notar, popei, subprefectului și prefectului, poți să le spui că ai aflat dela mino multe hoții și tâlhării de ale lor: Hihih!

Cheile de hoție le dăruiesc băiatului sorumi, lui Lazăr. El are trebuință de astea, căci e mâna dreaptă a prefectului. Deci până aci toate ar fi în regulă. Vai! Vai! Ce chinuri! Ce chinuri! Sfinte Niculae ajută-mă! Ori să mă ia dracul odată!

Pincu făcu iar o pauză, ca să poată tuși în voce. Privi lung înaintea sa, nori de fum prinseră să se risipească. Făcu semn no-

vestei sale. Aceasta băgă mâna sub pat și scoase o sticlă cu rachiu pe jumătate goală. Dar înainte de a o da bărbatului său, o ridică la gură ca cel puțin un gât să ajungă și pentru dansa. Bătrânul țigan sortit morții, se sculă infuriat, îi smulse sticla din mână și o lovi în piept de se duse până la perete, pe urmă goli sticla până 'n fund, trosni de vre-o câteva ori, mulțumit din limbă, trase cu putere din pipă, și urmă mai departe a-și face testamentul, grăind așa către fiica sa:

Chivo, ție-ți las ierburile de leac, și doctoriile cu care putem otrăvi șoareci, oameni și chiar câini când aceștia ne stau în cale la furat.

Ale tale să fie bănturile de tot felul de adormit, care sunt bune pentru liniștirea bărbatilor geloși. Preoteasa bătrânului popă e tinăra și are de multe ori trebuință de ele, pentru că are sumedenie de amanți. Intre leacurile astea este și una amară, pe care poporului prost — și primarului am vândut-o pentru dureri de dinți, îndepărtarea osânzei de pe inimă, în contra curgerii singelui din nas, dureri de gură și unghi, răpciugă, bățături și altele. Leacul ăsta e foarte bun, căci aduce mulți bani acasă, deși tot leacul este untură de porc vopsită cu șofran sau albastreală. Hihih!...

Un atac de tuse înspăimântător întrerupse râsul batjocoritor al lui Pincu, fața i se făcu cenușie, ochi sticloși, privirea fixă — sfârșitul era aproape. Pipa însă nu și-o lăsă

dintre dinți. Și gura i se deschise iară. Frazele însă izbucniră întretăiate.

Țineți laolaltă... căci așa veți putea înșela mai ușor pe semenii vostri... Certati-vă, bateți-vă, în fața oamenilor ca pe urmă cu puteri unite, și cu mai mult folos să-i puteți jefui... pentru că oamenii... sunt foarte proști... și cei mai proști sunt aceia cari se cred mai deștepti... Dacă popa nu va voi să țină o predică frumoasă la căpătâiul meu, atunci să crăpe... și dacă totuși va ține, și atunci... să crăpe... hihih!

Câteva horecăeli, și sufletul lui Pincu își lua drumul către necunoscut. Se întinse, de îi trosni toate oasele, și luciul ochilor peri. Dar dinții săi strângeau încă cu putere pipa și bătrâna Stincă trebui să lupte mult până intra în stăpânirea moștenirii. Numai decât începu să pufăie, mai dihai ca un coș de fabrică, și rânji mulțumită. Nici atunci nu-și scoase pipa din gură când ținu în fața bărbatului său următoarea cuvântare:

Aci zace acum câinele ăsta! În sfârșit l-a luat dracul. De l-ar mângăea cu nuiele înroșite. Dacă pentru fiecare lovitură ce mi-a dat mie îi va da înapoi două, atunci de sigur îi va trebui o sută de ani. Altfel Pincu a fost om bun și cinstit! Dar totuși ce era mai bun din el o pipa. Asta îmi cade bine. Păi, Dumnezeu să-i erte sufletul de câine. Amin!

— Amin! — repetară coilalți urmași cari nu-i vor purta doliu.

Trad. do: I. Ciser.

CRONICA.

— **A părăsit temnița de stat din Sighetin,** tovarășul nostru Ioan Budean, (Arad) la 15 Octomvrie după trei și jumătate luni de osândă. Păcatul lui mare a fost că după alegerile dietale, a demască într-o foaie volantă toate ticăloșiile și vicleniile biroului electoral din Caraș-Severin, comitat în care a candidat tovarășul nostru Sava Ș. Damian. Il salutăm pe mult încercatul tovarăș în mijlocul nostru și-i dorim acelaș avânt, aceiaș energie nebiruită în lupta ce o poartă cu noi împreună, pentru cauza poporului muncitor.

— **Sarlatani!** Ni se scrie următoarele: Noi, tineretul din Uj-Zsuppan, am ales un comitet, care să ne aranjeze în toată vara, petreceri pentru tineretul din comuna noastră. Iată însă că au venit doi frați, Petru și Ilie Vulpeș, cari cu scop de a trage foloase pe urma noastră, fiind fiii cărciumarului bogătan din comună, s'au amestecat în treburile acestui comitet, făcând ca să dăm petrecerile noastre la ei în cărciumă. Când a expirat angajamentul cu ei, și am cerut socoteală de banii incurși dela aceste petreceri, dâșii ne-au răspuns că n'a mai rămas nici un ban, căci au plătit muzica și au avut alte cheltuieli. Cu alte cuvinte au băgat banii în buzunar.

Indemnăm de aceia tineretul din comuna noastră să rupă orice legătură cu acești inși, cari sunt deprinși ca din sudoarea muncitorilor să facă averi. *Opreșan Alexandru.*

— **Victimele revoluției din Maiu.** Curtea cu juri din Budapesta, care a judecat săptămâna trecută pe vre-o 20 de muncitori, acuzați de rebeliune și violență în zilele de 23—24 Maiu i-a osândit dela 2 zile la 6 luni închisare. Cea mai mare parte din ei își făcuseră osândă, stând atâta vreme în prevenție.

— **Democrația în viața comunală.** Comuna Tündéres din comitatul Bácsbodrog are 102 locuitori cari nu posedă nici un petec de pământ. Reprezentanța comunală în ședința ei ultimă a hotărât ca din proprietatea comunei să dea fiecăreia din aceste 102 familii câte un jugăr de pământ pe timp de doi ani spre folosire gratuită (în cinste). Fapta aceasta omenească a reprezentanței comunale din Tündéres a stărnit bucurie și admirație prin acele locuri.

— **Căsătorie.** Tovarășul nostru Ioan Crețu, care multă vreme a pribejit prin țară și străinătate, s'a stabilit acum ca măiestru pantofar în Orăștie, căsătorindu-se cu tovarășa Sofia Iunie. Urăm noilor căsătoriți cea mai fericită căsnicie.

— **Arestarea a trei muncitori români.** Zilele trecute au fost arestați în Ploești (România) lucrătorii Stefan Gheorghiu, Costică Manescu și Alexandru Vodă, acuzați că au împrăștiat un manifest anti-militarist, intitulat „Răsboiu răsboiului” în care într-o formă foarte violentă, aprigă, se atacă clasele stăpânitoare de pretutindeni, responsabile pentru toate răsboaiele și încăierările între națiuni. Manifestul este semnat: „Cercul de propagandă sindicalistă”. Poliția crede să fi aflat în cei trei arestați pe autorii manifestului.

— **Manifeste revoluționare către populația poloneză.** Din Varșovia vine știrea că comitetul central al socialdemocraților polonezi, a tipărit zilele trecute manifeste, menite a fi împrăștiate în toate localitățile Poloniei rusești. Manifestul cere ca în cazul unui război european, în care ar lua parte și Rusia, populația din Polonia rusească să primească cu simpatie pe con-

trarii Rusiei. Un alt manifest cere să se ia măsuri din vreme ca pregătirile militare ale Rusiei să nu poată avea nici un răsunet în Polonia rusească. Muncitorimea să distrugă telegrafele, căile ferate. De asemenea se recomandă călduros dezertarea. Înaintarea dușmanului să fie ajutată și sprijinită din toate punctele de vedere. Manifestul amintește că Polonia nu face parte din Rusia, ci este subjugată de aceasta.

„Adevărul”

este singura foaie românească, care apără interesele muncitorimei. Fie-care muncitor român are datoria morală a o abona, ceti și răspândi pretutindeni.

Comitetul.

Mișcarea sindicală.

Darea de seamă a grupei din Sasșebeș. Tovarășii nostri din Sasșebeș organizați în sindicatul muncitorilor de pământ, au ținut în ziua de 10 Octomvrie darea de seamă pe un pătrar de an.

Au fost de față peste patru sute de membri. Tov. Niculae Siliștean președinte după ce mulțumește tov. că au răspuns într'un număr așa de frumos la chemarea comitetului. Deschide ședința printr'o vorbire în care arată prin câtă trudă și necaz au trebuit să treacă până ce au putut înființa grupa muncitorilor de pământ din Sasșebeș. Tot începutul merge greu — zice. În acest pătrar care a trecut nu am putut să facem altceva decât că am unit, am organizat peste 400 de muncitori de pământ în sindicat. De aci înainte, să căutăm să ne împlinim datoria către organizația noastră căci făcând aceasta, unirea și organizarea noastră ne va aduce roade frumoase tuturor.

Tov. Ioan Sârbu casier, face pe urmă darea de seamă a casei. În aceste trei luni au intrat din tacla de înscriere 51 cor. 60 fil. Cotizații săptămânale 157 cor. 20 fileri. Total 208 cor. 80 fileri.

Eșite au fost: Simbria locuinței 30 cor. Centralei s'au trimes 178 cor. 80 fil. Total 208 cor. 80 fileri.

Atrage pe urmă atenția tov. membri care sunt în restanță cu plata să caute a-și împlini datoria, plătind regulat cotizațiile.

Din partea controlorilor au vorbit tov. P. Lupșe și I. Besoiu, care după ce au anunțat că au controlat registrele și cassa și că au găsit toate în regulă, atrag atenția membrilor să caute a-și face datoria către organizație, căci numai așa ne vom putea îmbunătăți soarta. Până acuma în Sasșebeș oameni se certau pe toate poteciile unul cu altul, cu toți vedeau dușmani unul într'altul. Astăzi lucrurile astea au început să piară și dacă vom urma cu stăruință, să muncim pentru organizația noastră, vom avea și alte foloase mai mari.

Darea de seamă a casierului și controlorilor se iau la cunoștință.

După aceasta vorbește tov. Ioan Martin, despre starea economică a poporului, cum este jupuit pe toate cărările, și nu se poate apăra de acest jaf, pentru că nu este organizat și luminat poporul. Și acolo unde ar voi să se organizeze îl oprește stăpânirea.

Tov. Ioan Tecău, dovedește cu pilde din țări străine cât sunt de folositoare pentru muncitori organizația și unirea. Arată cu pilde ce rezultate frumoase și ce roade bune aduc aceste lupte muncitorilor din acele țări. Indemnă pe membri a citi cu atenție foaia „Adevărul”, căci muncitorilor în luptă lor nu li este de ajuns numai dacă sunt uniți, organizați, ci trebuie să fie și luminați și lumina nu o căpătăm decât prin citit.

Au mai vorbit tov. Avram Cristean și alții după care tov. președinte Niculae Siliștean, prin câteva cuvinte frumoase de indemn, închide ședința.

Măcelărie boicotată. Comitetul de organizare al muncitorilor măcelari din Budapesta, a pus sub boicot măcelăria lui Armin Braun din str. Cserhát nr. 11. Acest proprietar nu vrea să iscălească contractul colectiv cu lucrătorii săi. Deci atragem atenția tovarășilor muncitori să încunjure măcelăria acestui proprietar cât timp va sta sub boicot. De asemenea sunt boicotați următorii: G. Bárdos (str. Sajó nr. 10), V. Fuchs (Garay-ter nr. 14), I. Stigliez (str. Cserhát nr. 11), L. Schwarz (str. István nr. 36), P. Bogdan (str. Cserhát nr. 11) și K. Nyilasi (str. Ovoda).

Greva chipierilor. De două săptămâni de când acești tovarășii au declarat grevă generală pentru că patronii nu vreau să le scadă din orele multe de lucru, nici să fie ceva mai bine salarizați. Totodată au boicotat pe următorii proprietari: M. Roth din (str. Szeszygár și Csobánc), L. Marsalek (str. Baros).

Lucrătorii curelari dela fabrica Wolfner din Uj-Pest, a pus lucrul la o parte în număr de 140 inși pentru că cererea lucrătorilor de 30 la sută de bucată ca îmbunătățire a fost refuzată de direcție. Ei au înaintat un memorandum la toți patronii, dar dintre toți s'a găsit acest patron dela fabrica din Uj-Pest de a refuzat cererea lucrătorilor. Unii din lucrători au cerut câțiva fileri îmbunătățire și pe aceia i-a refuzat. Cu aceasta tot patronul are să peardă și nu lucrătorii, căci lucrul mult ce-l are nu-l poate lifera și așa dacă nu va îmbunătăți plata lucrătorilor poate să-și dea dubul. Deci pentru tovarășii curelari în fabrica Wolfner din Uj-Pesta este de ocolit.

Secțiunea română din Budapesta ține întruniri, conferințe științifice și literare în fiecare Duminecă seara la ora 8. Iar în fiecare Marți seara se țin ședințele seminarului liber, în restaurantul Tautner Ferenc în Népszínház-utca Nr. 9.

Secțiunea română din Brașov, ține conferințe științifice și literare în fiecare Marți seara la ora 7 în sala Clubului Muncitorilor din str. Porții.

Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Sibiu, începând de Duminecă 7 Septemvrie, se ține regulat de două ori pe lună ședințele obișnuite literare, în zi de Dumineca în localitatea d-lui Gh. Simtion, strada Lungă nr. 29. Începutul la orele 8 seara. Toți tovarășii au datoria a cerceta aceste ședințe.

Poșta redacției.

Tov. I. Crețu Orăștie. Marți seara se închide gazeta, deci am primit târziu darea de seamă în numărul viitor va apare. Altă dată trimete mai de vreme manuscrise.

Mai multor tov. Acelaș răspuns. Articole trimise, în numerele viitoare.

TOVARĂȘILA TOVARĂȘ!

Aduc la cunoștința tovarășilor, că am deschis în Orăștie

Un nou atelier

de pantofărie în strada Berăriei, numărul 11. Rog sprijinul tovarășilor și cunoscuților din loc.

Cu stimă: Ioan Crețu, pantofar.

Redactor-responsabil: Joan Flueraș

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.